

УДК 339.13:378

Вектор розвитку економічної освіти: проблеми та шляхи вирішення

Дорошук Н.І.

аспірант

Національного університету водного господарства
та природокористування

Автором обґрунтовано, що вплив економічної освіти проявляється у зростанні продуктивності праці, використанні новітніх технологій, у впевненості та результативності прийнятих рішень. Доведено, що рівень економічної освіти характеризується досягненням високих результатів, наявними знаннями та навичками, високим емоційним інтелектом. Розкрито чинники впливу на розвиток економічної освіти в Україні, до яких віднесено зменшення кількості населення та, відповідно, абітурієнтів, відсутність належного рівня фінансового забезпечення, високий рівень конкуренції тощо. Для розвитку економічної освіти пропонується спрямувати зусилля на розвиток співробітництва між корпораціями та установами професійної освіти, підвищити якість освіти, створити систему інформаційного забезпечення роботодавців та населення про динаміку ринку праці, обґрунтувати стратегії розвитку людського капіталу. Обґрунтовано, що освіта в межах суспільства тісно взаємопов'язана з ринком, наявними продуктивними силами, господарським механізмом, що будується на взаємовигідних економічних відносинах між усіма ринковими елементами.

Ключові слова: економічна освіта, фахівці, ринок, суспільство, емоційний інтелект, якість освітніх послуг.

Дорошук Н.И. ВЕКТОР РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Автором обосновано, что влияние экономического образования проявляется в росте производительности труда, использовании новейших технологий, в уверенности и результативности принимаемых решений. Доказано, что уровень экономического образования характеризуется достижением высоких результатов, имеющимися знаниями и навыками, высоким эмоциональным интеллектом. Раскрыты факторы влияния на развитие экономического образования в Украине, к которым отнесены уменьшение численности населения и, соответственно, абитуриентов, отсутствие надлежащего уровня финансового обеспечения, высокий уровень конкуренции и тому подобное. Для развития экономического образования предлагается направить усилия на развитие сотрудничества между корпорациями и учреждениями профессионального образования, повысить качество образования, создать систему информационного обеспечения работодателей и населения о динамике рынка труда, обосновать стратегии развития человеческого капитала. Обосновано, что образование в пределах общества тесно взаимосвязано с рынком, имеющимися производительными силами, хозяйственным механизмом, строится на взаимовыгодных экономических отношениях между всеми рыночными элементами.

Ключевые слова: экономическое образование, специалисты, рынок, общество, эмоциональный интеллект, качество образовательных услуг.

Doroshchuk N.I. FOCUS OF ECONOMIC EDUCATION DEVELOPMENT: PROBLEMS AND WAYS OF SOLUTION

The article proves that impact of economic education is revealed in a growth of labor productivity, application of innovative technologies, in confidence and efficiency of made decisions. It is argued that level of economic education is characterized by achieving of high results, mastering of knowledge and skills, high emotional intelligence. The research describes factors of impact on development of economic education in Ukraine, including reduction of population number and, respectively, a cut down of prospective university students; absence of an appropriate level of financial supply, a high level of competition, etc. The author of the work proposes to focus efforts on development of cooperation between corporations and institutions of professional education, to improve quality of education, to develop a system of informational supply for employers and population concerning dynamics of labor market, to define strategies of human capital development. The research confirms that education within a society is closely connected to its market, available productive forces, and an economic mechanism, which is based on mutually beneficial economic relations between all market elements. The principal aim of the article is to argue the direction of economic education development, to determine main problems in the field and make proposals concerning their solution.

Keywords: economic education, specialists, market, society, emotional intelligence, quality of educational services.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Взаємозв'язок освіти та економіки проявляється у двох основних аспектах:

по-перше, оскільки освітні підприємства реалізують освітні послуги, то вони функціонують на ринку освітніх послуг та є складником

ринку товарів і послуг країни; по-друге, сфера економіки досить гостро зацікавлена в результатах освітньої діяльності, тобто в наявних спеціалістах.

Освіта має особливе значення під час аналізу показників економічної діяльності мікро- і макросередовища у короткостроковому і довгостроковому періодах.

Завдяки своїй унікальній місії щодо нарощування інтелектуального капіталу, знань та компетентностей фахівців освіта стала основним чинником розвитку багатства суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної ролі освіти обґрунтовано в працях іноземних та вітчизняних учених. Зокрема, на особливу увагу заслуговують праці закордонних учених, серед яких – дослідження Г. Беккера, Д. Белла, Р. Дорнбуша, С. Фішера, Е. Долана, Д. Ліндсея та ін. Дослідження системи освіти як чинника економічного розвитку суспільства знайшли відображення в працях вітчизняних учених: В. Гесця, І. Каленюка, О. Грішної, Л. Федулової, Д. Богині, А. Головача та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вченими порушено багато сучасних питань розвитку економічної освіти, проте з плином часу змінюються й вимоги, зростає необхідність у нових спеціальностях. Досі залишаються нерозкритими питання формування основного єдиного чітко сформованого вектору розвитку освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування вектору розвитку економічної освіти та виявлення у його межах основних проблем, внесення пропозицій щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цінність освіти як соціального інституту визначається її людино- і культуротворчою спрямованістю, стратегічною важливістю для сталого розвитку суспільства, забезпечення прогресу його соціального, економічного та інших складників.

Вплив освіти на економічне зростання проявляється у:

- стимулюванні працівників використанням нових технологій;
- підвищенні продуктивності праці;
- формуванні здатності приймати самостійні рішення.

Особливість економічної освіти полягає у тому, що вона є складовою частиною формування економічної культури, яка формує систематизовані теоретичні погляди дорослого слухача, морально-ціннісні якості (переко-

нання, мотиви, установки, ціннісні орієнтації тощо).

Економічна освіта сьогодні бажає кращого, про це свідчать дані Індексу соціального розвитку (далі – ІСР), розробленого американською неурядовою організацією Social Progress Imperative за підтримки компанії «Делойт».

За рівнем життя населення Україна посідає 63-є місце серед 133 країн. ІСР визначає рейтинги країн на базі показників, що мають безпосередній вплив на якість життя людей. Порівнюючи за цими критеріями країни зі співставним рівнем ВВП, Social Progress Imperative доводить, що економічний розвиток країни не гарантує високу якість життя населення. Індекс соціального розвитку оцінює соціальний розвиток незалежно від ВВП та включає показники у сферах здоров'я, освіти, доступу до житла, правах та толерантності [2].

Освіта в межах суспільства тісно взаємопов'язана з ринком, наявними продуктивними силами, господарським механізмом, що будується на взаємовигідних економічних відносинах між усіма ринковими елементами (рис. 1).

Відзначимо, що в межах господарського механізму та функціонуванні продуктивних сил освіта характеризується наявним результатом, тобто наявними знаннями та навичками, якими можна користуватися та застосовувати практично. Тобто у цьому разі освіта є складником суспільних відносин.

Особливо важливою тенденцією останніх років є таке поняття, як «емоційний інтелект» (EQ) – уміння розпізнавати та управляти своїми емоціями. Це питання не лише у молоді, а й у досвідчених управлінців високого рівня. Розвинутий EQ украї необхідний у стресових умовах сьогодення, оскільки впливає не лише на власну ефективність, а й на команди загалом.

Доцільно відзначити випереджаючий розвиток освіти на тлі інших складників соціально-економічного розвитку, а головне – своєчасно підготувати майбутніх випускників до потреб ХХІ ст. У цьому сенсі на перший план повинен виходити підхід, згідно з яким педагог повинен навчати, базуючись не своєму минулому, а на майбутньому. Випереджуюча освіта повинна бути орієнтована на майбутнє, на ті умови життя і професійної діяльності, в яких буде перебувати молода людина. Система освіти випереджального характеру повинна формувати у молодих людей такі якості, які

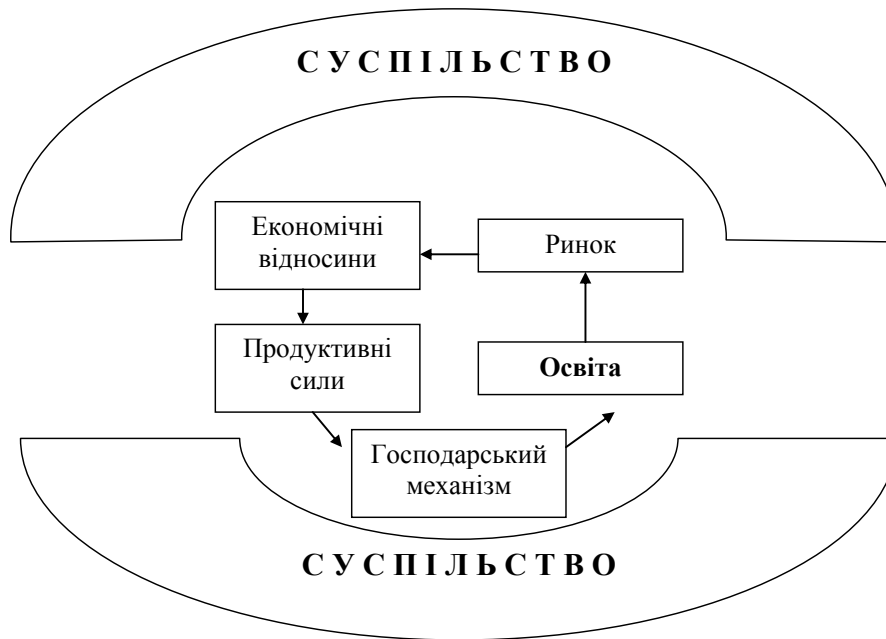

Рис. 1. Місце освіти в суспільних відносинах

дадуть їм змогу жити і працювати в складних конкурентних умовах, що породжуються глобалізацією. Серед таких якостей слід виокремити: системне наукове мислення, екологічну культуру, творчу активність, толерантність, вміння працювати в команді, вміння працювати на результат, готовність до отримання нових знань упродовж усього життя.

Підвищує рівень зацікавленості до проблем економічної освіти комплекс протиріч, які потребують ефективного та швидкого вирішення: між необхідністю забезпечення розвитку сучасного суспільства, що знаходиться в прямій залежності від соціально-економічного потенціалу підростаючого покоління, підготовки молоді до вирішення питань, спрямованих на прискорення темпів економічного зростання, і низькою ефективністю її економічної підготовки; між постійно зростаючою потребою в оволодінні необхідною сукупністю економічних знань, теорій, ідей, поглядів, що становлять основу їх економічного мислення та раціональної економічної поведінки, і недостатнім використанням міжпредметних зв'язків на всіх щаблях навчання у сфері освіти.

Істотний вплив на розвиток як системи освіти у цілому, так і окремих її рівнів має демографічна ситуація в країні. Демографічний спад чинить негативний вплив на діяльність освітніх установ різних рівнів професійної освіти. Найважливішим чинником впливу тут є скорочення потенціалу абітурієнтів,

загальна кількість яких менше кількості місць прийому до навчальних закладів, що здійснюють підготовку за основними програмами професійної освіти всіх рівнів.

У світлі недостатнього бюджетного фінансування залучення ресурсів приватних підприємств до системи освіти може служити додатковим джерелом. Розвиток співробітництва між корпораціями й установами професійної освіти дасть змогу підвищити ефективність діяльності системи освіти та знизити структурний дисбаланс на ринку праці.

Об'єднуючи можливості декількох компаній, що працюють у регіонах, бізнес у змозі вирішити назрілі соціальні проблеми, пов'язані, зокрема, з якістю освіти, створенням систем додаткового навчання дефіцитним професіям. У зв'язку із цим вважаємо за доцільне: – створити ефективну державну систему інформування роботодавців і населення про динаміку професійних ринків праці і відповідних прогнозів;

– сформулювати національну доктрину і стратегію розвитку людського капіталу, підготовки кадрів;

– відродити державну систему профорієнтації населення.

Якість економічної освіти передусім залежить від дотримання сучасних світових освітніх стандартів, адекватного фінансування, сприятливих умов для інвесторів та ефективного використання всіх видів ресурсів, що задіяні в галузі [1].

Для підвищення якості освітніх послуг і збільшення рівня потреби у випускниках необхідно розвивати співпрацю освітніх установ із підприємствами в межах цільової підготовки та перепідготовки кадрів. Окрім того, необхідний інструментарій, що дає змогу освітній установі керувати процесом взаємодії суб'єктів ринку освітніх послуг і ринку праці, враховуючи і погоджуючи потреби учнів, роботодавців, а також держави.

Висновки з цього дослідження. Розвиток економічної освіти, на нашу думку, є однією з ключових проблем, яка перебуває у полі зору дослідників, що займаються питанням економічної освіти. Вплив економічної освіти проявляється у зростанні продуктивності праці, використанні новітніх технологій, у впевненості та результативності прийнятих

рішень. Рівень економічної освіти характеризується досягненням високих результатів, наявними знаннями та навичками, високим емоційним інтелектом. Особливий вплив на розвиток економічної освіти в Україні мають демографія, наявність фінансового забезпечення і т. д.

Для розвитку економічної освіти доцільно спрямувати зусилля на розвиток співробітництва між корпораціями та установами професійної освіти, підвищити якість освіти, створити систему інформаційного забезпечення роботодавців та населення про динаміку ринку праці, обґрунтування стратегій розвитку людського капіталу.

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямі є вивчення чинників впливу на рівень якості освіти та досвіду країн ЄС.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заглинська Л.В. Економічна освіта в контексті інвестиційних процесів у галузі / Л.В. Заглинська, О.І. Лукомська // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2014. – Вип. 9 (52) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ozfm_2014_9_25.pdf.
2. Індекс соціального розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/research/social-progress-index-2016.html>.
3. Константюк Н. Вплив рівня освіти на розвиток економіки та добробуту населення країни / Н. Константюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/21222/2/SEIED_2017_Konstantiuk_N-Influence_of_education_161-163.pdf.
4. Лебеда Т.Б. Вплив освіти на економічну динаміку в Україні / Т.Б. Лебеда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eip.org.ua/docs/EP_14_4_110_uk.pdf.
5. Шевчук В.О. Міграційні процеси як інструментальний чинник регіональної «пастки стагнації» / В.О. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/shevch/region-07-5Lutsk15.pdf>.
6. Шевчук О.Б. Особливості підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю за кордоном / О.Б. Шевчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13sobpzk.pdf>.
7. Vynnyk T. Significance of educational outcomes for society / Tetiana Vynnyk, Nataliia Konstantiuk // Socio-economic problems and the state. – 2015. – Vol. 1(12). – P. 67–73.